

te gaan, storm en noodgetij tegemoet — hoe weinig zouden wij Hem leeren kennen, hoe weinig Hem leeren vertrouwen in zijn Vaderlijke wijsheid en groetheid.

Wat zou ons geloof kwijnen.

De discipelen hebben zoo pas de heerlijkheid van Christus gezien in de vermenigvuldiging der brooden. Wonderbaar zegenend heeft de Meester in hun midden gestaan. Uit zijn hand hebben ze gegeten en zijn verzadigd geworden; en hun ziele heeft, bij twaalf volle korven, de weelde gesmaakt van een Christus, die gekomen is, opdat zij het leven hebben en overvloed hebben.

Zulke tijden zijn in des Christens leven niet onbekend. Zonnige tijden, dagen van zegen, waarin het zoet is een oog op den Heere te hebben, op Zijn geopende hand; waarin het al wel-dadigheid Gods is, die ons omringt en door ons erkend wordt. Al onze gebeden worden verhoord, al onze nooddrift wordt vervuld; we hebben onze vijf brooden en twee visschen den Heere maar te loonen en aanstonds worden ze vermenigvuldigd. Ja, dat willen wij! Wij willen daar wel op het grasland blijven zitten, in het licht van Gods vriendelijk aanschijn.

Zoo wil ons hart den Heere wel leeren kennen.

Maar de Heere wil, dat wij Hem nog op andere wijze zullen leeren kennen.

In den storm; in de groote wateren; in nood en smart; in den nacht, als de zon weg is; als de wind ons tegen is en wij schreeuwen van vreeze.

Dan wil Hij in Christus over de golven tot ons komen, zeggend: „Vrees niet, Ik ben het!” Dan wil Jezus in den stormnacht bij ons komen in het schip, opdat wij Hem nog anders leeren kennen en wij aan Zijne voeten Hem aanbidden: „Waarlijk, gij zijt Gods Zoon!”

Dat is hooger kennis; dieper inzicht in den Goddelijken rijkdom van Christus. Dat is kennis, waarbij we ons in nood en dood op Hem verhalen, en het licht zijner vertroosting in donkerheid voor ons opgaat.

Doch deze kennis eischt dan ook moeilijker weg; en veelal moet de Heere ons dwingen dien weg in te gaan. Zie het aan de discipelen.

Neen, om uit Jezus' hand wonderbaar gespyzigt te worden — dat was geen dwang noodig; maar als de Meester hen daarna de wateren opzondt, en zij, als ervaren schepelingen aan de kim den storm zien opkomen, als zij het verkeerd achten nu zee te kiezen, — dan willen zij niet; zij blijven liever aan het veilige strand; en dan moet Jezus hen dwingen in het schip te gaan.

Hoe herhaalt zich die dwang.

Wie onzer gaat uit vrije begeerte den weg van smart en moeite op? Wie zet eigener beweging zijn schouder onder het kruis?

Daarom moet de Heere hier dwingen.

Want anders — overgelaten aan eigen inzicht, bestuurd door eigen hand en geleid in den weg van ons bidden — dan zullen we nooit den Heere leeren kennen, gelijk Hij gekend moet worden om in zielsbenaauwdheid en stervensnood ons aan Hem toe te vertrouwen.

Vandaar dat de Heere ons op het ziekbed werpt; onze dierbaren ons ontnemt; ons teleurstelt en pijnigt; en in allerlei opzicht soms Zijn weg tegen den onze doet ingaan.

Dan dwingt Jezus ons in het schip te gaan.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Aesthetische Christusbeschouwing.

II.

(Ons „Christusgeheim”).

Wanneer we nu trachten, over deze aesthetische Christusbeschouwing iets te zeggen, dan beperken we ons hoofdzakelijk tot de literatuur, speciaal de poëzie.

Eerst willen we vragen, hoe wij het verschijnsel principieel hebben te beoordelen.

Ik geloof, dat het hier in het wezen der zaak loopen moet over de zuivere bewaring van het geheim van den Messias.

Drie zaken zijn hier genoemd: het Messiasgeheim, de bewaring van dat geheim en de zuiverhouding ervan.

„Het Messiasgeheim”. Deze uitdrukking is als technische term afkomstig van den in 1906 gestorven evangelischen theoloog William Wrede, en wat hij eronder verstaat, kan ik het gemakkelijkst zeggen met de woorden van Prof. Dr. A. G. Honig: „Aanvankelijk hield de Christus zijn Messiaschap verborgen, maar na zijne opstanding maakte Hij het openbaar”¹⁾. Hierop komt het neer. Volgens Wrede²⁾ is naar het Markusevangelie Jezus' voornaamste taak geweest, ondanks de openlijke begroeting als Messias uit den mond van de demonen

Wij willen dat niet. Wij begeeren en bidden daar tegen in. Het schijnt ons verkeerd. Wij zien den storm en den nacht komen, en straks, in nood van de baren, schreeuwen we van vreeze.

Maar dan dwingt de Heere ons. Het gebeurt dan toch. Niet uit lust tot plagen, maar omdat Christus straks tot ons komen wil over de golven en zich aan ons wil doen kennen, als Degene met Wien we in nood en nacht niet kunnen omkomen.

O krank, beproefde, rouw- en kruisdragende, o lijder, zie het zoo. Streef nu niet meer tegen; maar laat u heilzaam dwingen. En zie nu uit, blijft biddend uitzien, naar Hem die in het donker van uw lijden tot u komt. Hoor! Zijn stemme klinkt reeds vooruit: „Zijt goedsmoeds, Ik ben het!” Straks leert ge Jezus kennen, gelijk ge, buiten dezen dwang, Hem nooit zoudt gekend hebben, en zinkt ge aanbiddend aan zijne voeten: „Waarlijk, gij zijt Gods Zoon!”

U.

v. A.

PERS-SCHOUW.

Prof. Bavinek †.

Om thans onze weemoedige tocht door de pers te vervolgen, „De Bazuin” (prof. Bouwman):

Bavinek wilde Schriftbetroog zijn. Evenals Calvin altoos uit de Schrift zijne gedachten verzamelde, zoo ook putte Bavinek altijd uit de Schrift, en liet zich door de Schrift leiden bij het systematiseren zijner gedachten. In dit opzicht is Bavinek van uitsprekende betekenis geweest. Was hij wel eens zwak in het poneeren en het uitwerken van de conclusies, hij was sterk in de overtuiging, dat wij met onze theologie niet beide voeten moeten staan op den bodem van Gods Woord, dat, hoezeer de filosofie ook recht en betekenis heeft in de godgeleerde wetenschap, toch niet zij, maar de H. Schrift lichtsbron moet zijn.

Wij kunnen in een kort artikel niet de volle betekenis van een man als Bavinek schetsen. Genooch om te laten zien hoeveel God ons in Bavinek had geschonken, en hoeveel ons in dezen beminnelijken geleerde is ontnomen. Diep bedroefd weenen wij bij zijn graf. Maar door onze tranen heen roegen wij opzien naar boven om God te danken voor de rijke genadegeve, die Hij in Bavinek voor Zijn Sion op aarde schonk, voor de gave des lichts en der vertroosting, die onze ontslapene vader en broeder mocht ontvangen in de dagen zijner krankheid en voor de genade, dat God hem na volbrachten arbeid wilde opnemen in heerlijkheid. Ook in dezen mag het gelden: Gods alleen de eer en de dank.

„De Ster” (Dr J. v. d. Valk):

Er is bijkans geen Nederlander, die niet in de omstreken van Aribem het schoonste van ons land heeft bewonderd. En dan kwam hij ook op Wolfheze, waar hij stond voor die krachtige stammen, die de Wadenseken genoemd worden. Maar wanneer de eerste bewondering wat bezonken was, kwam het vergelijkend verstand en zei: maar dit is toch de grootste. En die andere eiken, die als zij alleen op de vlakke zich verheffend, de oaverdeelde bewondering zouden gewonnen hebben, worden nu als de mindere geschat, omdat ze staan in de schaduw van dien groote.

Dit is het lot ook van Bavinek geweest, dat hij steeds stond naast en in de schaduw van den machtigen Dr. Kuyper.

De stilwerkende, probleem met probleem voorzichtig wikkende, op de studierkamer peinzende geleerde, die zijn stille overwinningen viert in de collegezaal en zijn vondsten boek in werken, loutert

door geleerden gelezen, hij staat, althans in de ogen van het groote publiek, in de schaduw van dien anderen geleerde, die tevens als journalist dagelijks spreekt tot allen in het volk, die als leider de partij schipt en stuurt, die als minister, als dienaar der Kroon, in naam der Koningin, de teugels van het bewind in handen heeft.

Die schaduw werd nog donkerder door het feit, dat beide geleerden dezelfde wetenschap der theologie beoefenden. Dit werkte de vergelijking nog meer in de hand. Waar beiden eenzelfde probleem bespraken, werd de lezer wel tot vergelijken genoot. Vandaar dan ook telkens, ook in Katholieke geschriften de namen van Bavinek en Kuyper naast elkaar gesteld. Zoo schreef Dr. Gerard Brom in het Decembernummer van het Katholiek Tijdschrift „De Beiaard”, waarin hij Dr. Kuyper herdacht, het volgende:

„Bavinek is breder en geleender mischien, maar telkens in de vele feiten zich verliezend door het gemis aan die oorspronkelijke vlucht van gedachten, waardoor de denker van den weder onderscheiden wordt.”

Ik kan niet zeggen, dat ik hiermee heelmaal accoord ga, vooral niet met de laatste tegenstelling. Bavinek sterft een weder en geen denker? Dit lijkt me al te kras.

Hij was de ijne docent, van wien ook op den meest hoerschen en onbescheiden leerling al spoedig iets overging. Zijn leerlingen droegen (en dat is wel het meest heerlijke in het onderwijs, deze geestelijke voortplanting) zij droegen zijn cachet.

En naarmate hij minder stoute hypothesen en grootsche boogconstructies ophoude, werd, wat hij zeide, als vastgefund-eend en betrouwbaar aauvaard.

En hij zou nooit maar zoo iets zeggen zonder grondig onderzoek. Hij was de stille werker, die werkte altijd. En dat zonder de prikkels van luimen, die den gevierden redenaar en partijleider en journalist dagelijks aansporen. Hij studeerde voor zijn betrekking, voor de theologische faculteit en voor de kerk, maar eigenlijk vooral omdat studeerend onderzoek zijn levensgenot was.

En dat genot heeft hij tot het eind zijns levens mogen smaken.

De „Geref. Kerkbode voor 's-Gravenhage” (Ds J. v. d. Linden):

Wie zijn leven zou willen beschrijven, zou hem van zijn jeugd aan gekend moeten hebben, want indien er in iemands leven eenheid te spreken valt, dan is het in het zijne. Zijn uitsprekende vader, mijn onvergelykbaar leermeester, gelijk ook de zijne, in de dagen onzer jeugd, noemde hem reeds, toen hij nog zeer jong was, altijd: Mijn Herman. Later is mij het woord voorgekomen van Mozes' ouders: dat ze in hun kind een bijzondere schoonheid zagen, van God op hem gelegd. Zoo was het, alsof zijn vrome vader en moeder in hun Herman iets heerlijks zagen, dat God met hem voor had. Toen hij later naar de Staatsuniversiteit te Leiden gezonden werd, waar de Determinist Scholten hoogleraar was met Kuenen den Schriftbetroogder, en met het oog op het groote gevaar voor den jeugdig student Professor Brummelkamp, aan vader Bavinek het scherpe woord toevoegde: „Gij vertrouwt uw zoon aan den leeuwenmuil toe”, was het antwoord van den anders spoedig bedeede vader, dat hij vol vertrouwen was op de genade van zijn God. De zijn kind zou bewaren. En de Heere heeft hem bewaard.

En toen ik in Leiden kwam als beoet en Bavinek lid onzer kerk, uitnoodigde met goetvinden van mijn Kerkeraad, in een morgenbeurt voor mij op te treden, wees zijn tekstkenne het heerlijk uit, waar deze jonge man lagde. Er waren verscheidene professoren en studenten in de kerk en de jonge Bavinek deed de goede belijdenis hooren op wegslappende wijze met deze heerlijke woorden van

ditmaal niet voor Jezus de aanleiding geweest zijn, om, als paedagoog bij eigen gracie, het ware Messiasgeheim den rijken jongeling te laten toeschouwen, niet om het als verborgenheid hem te onthouden, maar om het in zijn waarachtige openbaring hem te doen lichten? Want wie, als deze rijke jongeling, aan den weze nlijken inhoud van het Messiasgeheim nog niet eens toegekomen is, die kan er niet over heenkomen, tenzij het in zijn ziel gelegd worde door Jezus zelf.

Zoo nu genomen, hebben ook wij, zij het dan in anderen zin dan Wrede, te spreken van het Messiasgeheimenis. Het is het geheimenis van zijn verschijning, inzonderheid van het blinkende, het schoone, het aesthetische in zijn verschijning. Jezus Christus is nog achter de wolken. Een sluier hangt nog over Hem, over zijn parousie, zijn uitwendige heerlijkheid. Deschoone Christus is nog een verborgenheid. Want, o zeker, daar is wel schoonheid in den Christus, maar dan alleen naar de aanschouwing des geloofs. En daar is wel sieraad in alle geestelijke brulof, reeds hier beneden, maar wie dat alles wil rangschikken onder het aesthetische, die begrijpt het niet.

Het aesthetische is daarin niet.

Ik zou natuurlijk eenige definities van het aesthetische, enkele omschrijvingen van de „schoonheid” hier kunnen overschrijven. We zouden kunnen spreken over Plato met zijn Eros, we zouden het neoplatonisme er bij kunnen halen, en het pantheïsme met zijn aesthetische visie over het al-leven. Maar het is ditmaal niet nodig. Het aesthetische — het woord duidt dat reeds eenigermate aan — zoekt zijn steunpunt niet allereerst in de

¹⁾ Dr. A. G. Honig, „De persoon van den Middelaar in de nieuwere Indische dogmatiek” — Kampen, 1910, blz. 53.

²⁾ W. Wrede, „Das Messiasgeheimnis in den Evangelien”, 1901, vgl. ook A. Jülicher in P. R. E.³ 21, 309.

³⁾ Zie ook Dr. A. v. Veldhuizen, „Het Ev. v. Markus”, Tekst en Uitleg, 1918, blz. 25—29, 116.

⁴⁾ Vgl. Jahrbuch